

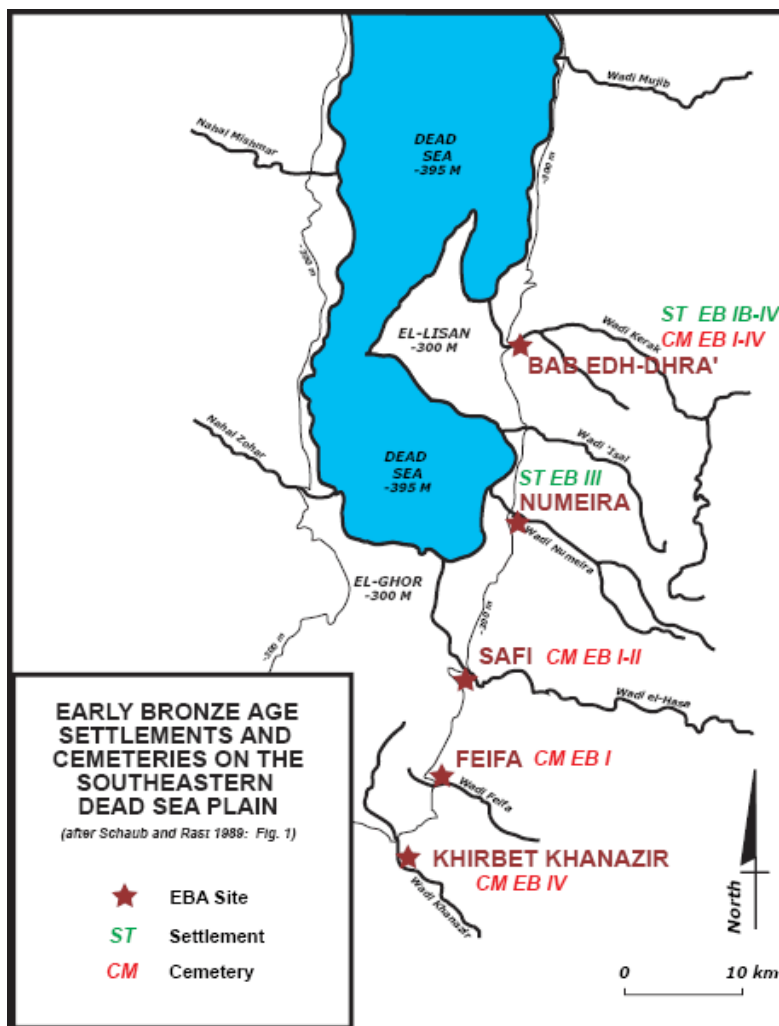
A bibliai Sodoma, Gomora és a többi város tájolása

(kiegészítő anyag)

Bab-edh-Dhra: A kutatók radiokarbonos mérései azt mutatták, hogy Bab-edh-Dhrában több mint 1000 évig éltek emberek. Ez a mérési eredmény teljesen kizárja azt, hogy az említett város Sodomával legyen azonos, mert Sodomát és a többi várost mindössze néhány száz évig lakták lakói az özönvíz után, aztán pedig teljesen elpusztultak. A kutatók Bab-edh-Dhrában hatalmas temetőre bukkantak, ahol rengeteg emberi maradvány volt (több mint 50 000 csontváz). Azt gondolták, hogy ez a lelet összefüggésbe hozható Sodoma pusztulásával. *„Egyes vélemények szerint valamilyen tömeges pusztulás és az azt követő temetés a magyarázata a Bab-edh-Dhránál talált temető hatalmas kiterjedésének és benne a rengeteg sírnak” (Dr. Walter Rast).* A radiokarbonos mérések alapján azonban megdőlt ez az elmélet mivel azok bebizonyították, hogy több mint 1000 évig éltek emberek a városban és megállapították, hogy azokat az emberi maradványokat, amiket a sírokban találtak, folyamatosan temették el a több mint, ezer éves időszak folyamán (évről-évre). *„Megdőlt tehát a katasztrófa utáni tömeges temetés elmélete” (Dr. Walter Rast).* A Szentírás szerint a Sodomát és társait ért rettenetes tüzeső váratlanul, felkészületlenül érte a városlakókat. *(„Keljetek fel, menjete ki e helyből, mert elveszti az Úr e várost; de az ő vőinek úgy tetszék mintha tréfálna” 1 Móz. 19,14 – kérlete őket Lót.)* A pusztítás után nem voltak túlélők csak a városból a pusztulása előtt elmenekült Lót és lányai. Mivel a városok minden lakója elpusztult ott ahol éppen tartózkodott, amikor a halálos ítélet elérte a várost. Ezért emberi kezek később nem rendezhettek temetést, arról Isten maga gondoskodott. Numeirában a kutatók csontvázakat találtak és állításuk szerint ezek nem eltemetett holttestek voltak, hanem valamilyen katasztrófa áldozatai. A látvány állítják hasonló volt, mint Pompeiben. Viszont hozzá kell tennünk, hogy Bab-edh-Dhrában is hasonló leleteket kellett volna találniuk ahhoz, hogy megfeleljenek valamilyen formában a bibliai leírásnak. Bab-edh-Dhra és Numeira városainak pusztulásával kapcsolatban a kutatók nem zárják ki a katonai támadást melynek során, többször fölégetik a városokat. A másik lehetőségként pedig a földrengést tartják számon. *„Az érintett terület rendkívül földrengésveszélyes az utóbbi 2000 évben legalább 17 igen erős földrengésről van történelmi dokumentum” (Dr. Thomas Schaub).*

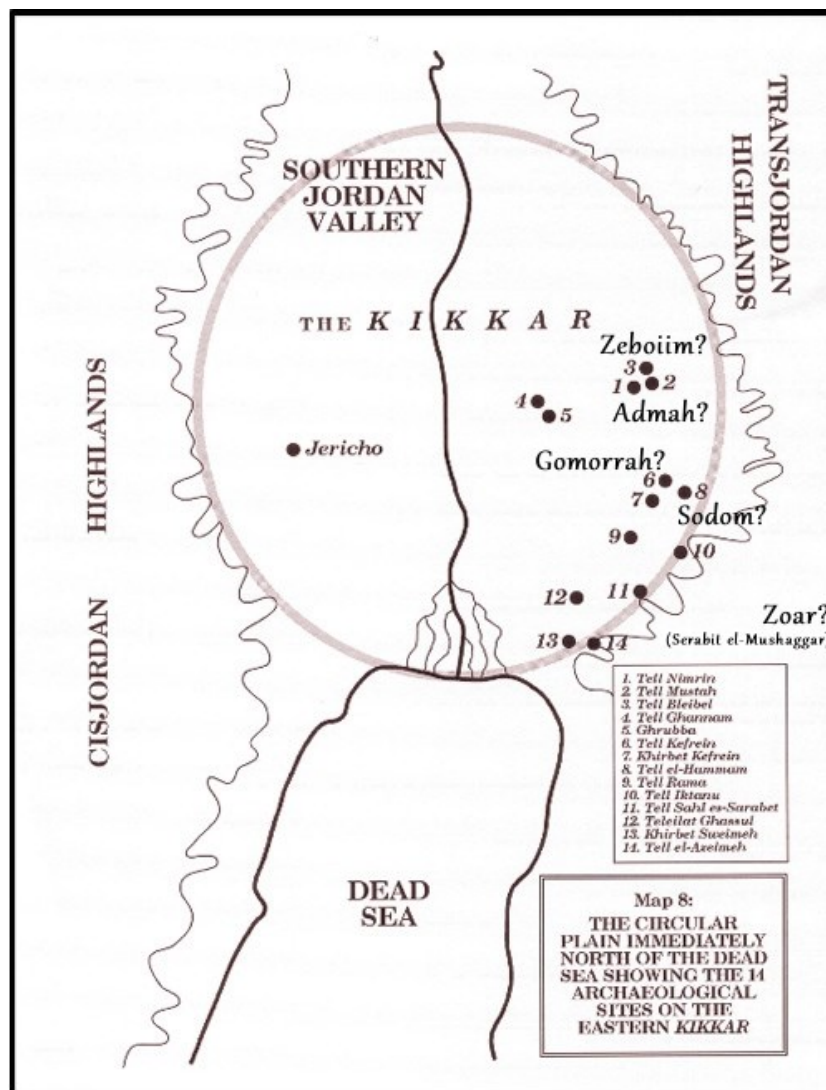
Ha Bab-edh-Dhrát tartanánk, mondjuk Sodomának és a tőle délre eső Numeirát nem Gomorának hanem Coárnak tartanánk (mivel Lésa helyes meghatározása kizárja, hogy Sodomától délre Gomora legyen) akkor abba a problémába ütköznénk, hogy a két város különbsége mérföldben kifejezve 8-10 mérföld, ami 13-16km-nek felel meg. Ami viszont már sok. Ekkora távolság megtételéhez Lótnak és családjának kitartóan, és erősen kellene futnia 1 órán keresztül 13-16km/h –ás sebességgel. Ez már nem kezdő, hanem gyakorlott futó kategóriának számít, és figyelembe kell vennünk, hogy Lót már idősebb ember volt és lányaival futott. (A nők általában lassabban futnak, mint a férfiak). Csak említésképpen a kocsiba befogott futó ló sebessége kb. 16km/h körül van. Egy másik problémát is okoz az, ha Bab-edh-Dhrát Sodomával Numeirát Coárral azonosítjuk, mivel említettük már, hogy a két város különbsége 13-16km volt. Ez a távolság azt jelentené, hogy Bab-edh-Dhrától Numeira távolabb van, mint a Bab-edh-Dhrához közeli keleti hegyek. Az 1 Móz 19,19-20 figyelmes olvasásából viszont kiderül, hogy Sodomához azok a hegyek, amelyre az Angyal mutatta a menekülési irányt távolabb voltak, mint Coár. *„Ímé a te szolgád kegyelmet talált te előtted, és nagy a te irgalmasságod, melyet mutattál irántam, hogy életemet megtartotta: de én nem menekülhetek a hegyre, nehogy utólérjen a veszedelem, és meghaljak. Ímhol az a város közel van, hogy oda fussak, kicsiny is, hadd meneküljek kérlek oda, lám kicsiny az; és én életben maradok.” 1 Móz 19,19-20* Lót attól félt, hogy miközben a távolabbi hegyek felé menekül

közben utoléri a veszedelem. (Ezeket a hegyeket túl távolinak tartotta ahhoz, hogy biztonságosan odaérjen még az előtt mielőtt kitör a veszedelem.) Ezért saját biztonságát féltve emberi megoldásként a közelebbi kisvárosba (Coárba) való menekülést javasolta. Tehát láthatjuk, hogy ebből az Igehelyből kiderül számunkra az, hogy Sodomához Coár közelebb volt, mint azok a hegyek ahová Lótnak eredetileg menekülnie kellett volna. Ez még egy érv arra, hogy Sodomát ne a Holt-tenger keleti, hanem a nyugati oldalán keressük. Mivel, ha keleten helyeznénk el a várost úgy, közelebb lenne a hegyekhez, mint a már számított Sodoma és Coár közti távolság, vagyis 8-10km. Bab-edh-Dhránál, Numeiránál és a többi városnál 5 kiszáradt folyómedret találtak. „A víz valaha a Jordániai településtől a Holt-tenger völgyébe folyt” (Professor Randall Younker). Eszerint tehát az öt folyó keletről – északnyugat felé folyt. Érintve a városokat és túlfolyva azokon. A Szentírás azt mondja, hogy Lót a Jordán melletti/környéki városokban telepedett le, és éppen azért, mert „a Jordán egész környéke bővízű föld” volt. Ami azt jelenti, hogy a Holt-tenger előtt ezek a folyók a Jordánba ömlöttek kelet felől! Miért probléma ez? Azért, mert ez azt mutatja, hogy Bab-edh Dhra, Numeira stb. a valamikori Jordántól keletre helyezkedett el! Ez viszont azt jelenti, hogy nem lehettek kánaánita városok a Szentírás szerint, mivel a Jordán főága volt Kánaán határa! Csak abban az esetben lehetnének ezek a városok kánaániták, ha a Jordán főága rajtuk keresztül folyt volna át vagy tőlük keletre lenne a Jordán főágának a folyása. Ez azonban nincs így. További probléma, hogy Bab-edh-Dhra nem síkságon/alföldön fekszik a völgyben (hanem fennsíkon/felföldön) és csak -240 m –rel a tengerszint alatt. A Holt-tenger viszont -400 m –rel ami jól mutatja, hogy elsüllyedt az ősi völgy.

Bab-edh-Dhra és a többi város folyói (W. Rast és T. Schaub után)

Stephen Collins szerint Sodoma északon volt a Holt tenger felett a Jordántól keletre. Ennek az elméletnek egyik nagy hibája az, hogy az angyalok, akik Sodomába mentek, hogy elpusztítsák azt, nem tehettek meg olyan nagy utat, mint amilyenre ebben az esetben szükség lenne. Ugyanis Mamré tölgyesétől olyan messze van a Jordánon túli terület, hogy az angyaloknak egyszerűen nem volt rá elég idejük, hogy emberi tempóban odaérjenek (nem futva, hanem sietve) ebéd utántól estig. (Mivel az angyalok nem kozmikus sebességgel közlekedtek ebben az esetben. Különben nem estére értek volna oda Sodomába hanem egy pillanat alatt (lásd 1 Móz. 19,1). Az érintett terület legalább (vagy több mint) 70 km-re van a Jordánon túl. Ha Sodomát északra helyezzük, akkor felmerülhet bennünk az a kérdés, hogy hol van Coár? Hiszen annak Sodomától délre kell lennie, viszont, ha ennyire fent lenne valahol, akkor hogyan lehetett volna Kánaán legdélebbi városa?

Sodoma (Tall el – Hammam) helye Stephen Collins szerint

(<https://biblearchaeology.org/research/patriarchal-era/4108-Tall-elHammam-2008-A-Personal-Perspective>; <https://biblicalarchaeologygraves.blogspot.com/2016/06/map-10.html>)

Sodoma és Gomora ebben az esetben inkább egymás szomszéd városai mintsem a körülöttük lévő városoknak. A városok nem Kánaánban vannak. A Jordántól is távolabb esnek.

Ha itt lett volna Sodoma akkor felmerülhet bennünk az a kérdés is, hogy Kedorlaomer és a vele levő királyok miért nem támadták meg már akkor miután legyőzték a Zuzeusokat

Hámban (1 Móz. 14,5) vagy az Emeusokat Sávė – Kirjátaimban? (1 Móz. 14,5) Kédorlaomer miért haladt továbbra is dél felé, hogy a Horeusokat támadja meg a Szeiren? (1 Móz. 14,6) Miért csak Hacecón-Támár (Engedi) (2 Krón. 20,2) megverése után került sor a döntő ütközetre Kédorlaomer és a vele való királyok és Sodoma, Gomora és többi király között? (1 Móz. 14,7-8) Egyáltalán hol volt a csata a Sziddim völgyében?

Miért nem volt Holt-tenger?

Amikor Lót felemelte az ő szemeit Bétel és Aj között, hogy megnézzze a földet a Jordán folyót és bővizű környékét látta nem pedig a Holt-tenger halott és terméketlen világát. Amikor utána elköltözött keletre a Jordántól csak délnek vehette útját, ha itt lett volna a Holt-tenger az Lót útját állta volna. Ha azt mondjuk, hogy Seboim és Admá a Holt – tenger fölött volt akkor ide kellene helyeznünk Gomorát is mivel szomszéd városról van szó. Ebben az esetben az ősi Jerikó közelsége miatt testvérvárosa volna ezeknek a városoknak. A Szentírás azonban ilyesmit nem említ. Fel kell tennünk azt a kérdést is, hogy hogyan költözött Lót Sodomába később, ha délfelé útját állta a Holt-tenger?

Szintén kizárja a Holt – tenger létezését az, hogy a Szentírás a síkság (Sziddim völgy) városait „Jordán környéki” (1 Móz. 13,12) városoknak tartja! Tehát a Jordán mellett ill. a közelében helyezkedtek el! Frissítés: Ezt támasztja alá Josephus Flavius is aki a Zsidók Története című munkájában leírja, hogy miután Ábrahám elvált Lót-tól a későbbiekben merrefelé lakott: **„Lót pedig a síkságon lakott, a Jordán folyó partján, Sodoma mellett,...”**¹ A Biblia szerint Lót Sodomában is lakott, ugyanakkor figyelemre méltó, hogy Josephus a város fekvését a Jordán folyóhoz közel helyezi el, amely szintén a megváltozott földrajzi állapotokra utal.

Miért keressük a víz alatt ezeket a városokat, vagy legalábbis a Holt – tenger területén?

Még egy lehetséges okként felmerülhet az, amit 1 Móz. 19,28 mond. Miszerint Ábrahám másnap reggel (a vendégek látogatása után) elment arra a helyre ahol Istennel utoljára találkozott és onnan Sodoma és Gomora felé tekintett, de ekkor már csak a forró füstöt látta felszállni *„mint a kemence füstjé”-t* (1 Móz. 19, 28), tüzet már nem látott. A tüzet a pusztítás után valami gyorsan eloltotta vagy már nem volt olyan, ami tovább táplálja ezért hamar kialudt. De elolthatta az a víz is, amely a Jordánból jött.

A Biblia Ezékiel könyvében úgy beszél a Holt-tengerről, mint egy elátkozott helyről, amelyet Istennek meg kell gyógyítani. Ezt a gyógyítást a templomból kifolyó áldásdús víz végzi el, amely a Holt-tengerbe folyik be (Ez. 47,8-9). Miután a víz befolyik a tengerbe *„meggyógyul a víz”* és többé már nem lesz holt, hanem minden élővé lesz benne (Ez. 47,9-10). Vajon mitől elátkozott a Holt-tenger? Nyilvánvalóan attól, hogy egykor ez a hely volt a gyönyörű Sziddim völgye, de lakosai gonoszsága miatt átkozottá lett. A városok pusztulása természetesen előképe a föld pusztulásának és a végítéletnek, utána azonban Krisztus, akiből **„élő víznek folyamai ömlenek”** (Ján, 7,37-38 Krisztus által a hívőkből is) mindent újjá tesz (lásd még Ján. 4,14; 6,35). **„Ímé mindent újjá teszek.” Jel. 21,5 „És semmi elátkozott nem lesz többé;” Jel. 22,3** (Ne felejtsük el, hogy a Sziddim völgy eredetileg olyan volt, mint az Éden kertje, gazdag termékenysége az elveszített Édenre hasonlított. Ebbe a képbe semmi szín alatt nem fér bele egy halott Holt-tenger.) *„Ezt mondta nekem: Ez a víz a keleti vidék felé tart, a pusztán folyik keresztül, és a tengerbe ömlik, a sóssá vált tengerbe, és meggyógyul tőle a víz. Élni fog benne mindenféle élőlény, ami csak nyüzsög; és ahová csak eljut a patak, igen sok hal lesz. Eljut oda ez a víz, és meggyógyul. Élni fog benne minden, ahová csak eljut a patak. Halászok állnak majd ott és Éngeditől Én-Eglaimig hálók szárítóhelye lesz. Olyan sok hal lesz benne és*

annyiféle, mint a Nagy-tengerben. De a tócsák és pocsolyák nem gyógyulnak meg: sósak maradnak.” Ez. 47,8-11 (MBT ford.)

„A patriarkális korban a Jordán völgye, a folyó "egész környéke bővizű föld" volt, olyan, "mint az Úr kertje". Ezt a gyönyörű völgyet választotta otthonául Lót, amikor "egészen Sodomáig sátorozott" (1Móz 13:10, 12). Amikor a síkság városai megsemmisültek, a vidék körös-körül elhagyott pusztasággá lett, és azóta Júda pusztájához tartozott. A gyönyörű völgy egy része megmaradt életadó forrásaival és vízfolyásaival az emberek örömére. Ebben a gabonamezőkben, datolyapálma erdőkben és más gyümölcsstermő fákban gazdag völgyben ült tábort Izráel serege, miután átkelt a Jordánon...”² E. G. White szerint Lót a Jordán völgyében telepedett le, amely termékenységeinek gazdagságában akkor hasonlított az elvesztett Édenre. A termékenységet a Jordán folyó és mellékágai biztosították (beömlő kisebb – nagyobb folyók, csörgedező patakok). Amikor a városok elpusztultak az egész vidék elhagyott pusztaság lett, és a városok pusztulása után Júda pusztájához tartozott. (Tehát előtte nem tartozott Júda pusztájához a vidék). Júda pusztája közvetlenül a Holt-tenger melletti tájegység, amely a Holt-tengertől nyugatra volt (lásd a füzetben 24. o. jobboldali kép). Vagyis a Holt-tenger vidéke tartozott Júda pusztájához a városok elpusztulása után. A Szentírásban Józsué 3,16-ban azt olvassuk, hogy **„a puszta tengere, a Sóstenger...”**. White azt állítja, hogy a **„gyönyörű völgy egy része megmaradt”** ebből következik tehát, hogy a völgy másik része viszont elpusztult – vagyis a Holt-tenger vidéke az, ami elpusztult (a Sziddim völgye; a Jordán völgy egy része). A többi, amely a Holt-tenger felett van egészen a forrásvidékig, megmaradt. Ebből szintén az következik, hogy a Holt – tenger területén keressük az eltűnt városokat. Josephus Flavius zsidó történetíró is azt állítja, hogy a városok a Holt – tenger területén voltak. **„Még most is mutogatják az égből hullott tűz maradványait, és a tóban öt város körvonalai látszanak...”**³ A Biblia szerint a Sziddim völgyének egyik ismertetőjele az, hogy tele volt szurok-forrásokkal. **„A Sziddim völgye pedig tele vala szurok-forrásokkal.” 1 Mózes. 14,10** Josephus Flavius így ír a Holt-tengerről **„A ZSIDÓ HÁBORÚ”** című munkájában: **„Ezenfelül csodálatos a tó színeváltozása: tudniillik naponta háromszor változik a felszíne, és csillogva veri vissza a napsugarakat. Számos helyen fekete szuroktömegek buggyannak fel, ott úsznak a vízen, és olyan alakúak és olyan nagyok, mintha fejetlen bikák volnának. A tavi munkások megközelítik és megragadják ezeket a tömböket, behúzzák a bárkába, s ha megteltek, nem könnyű a szurkot kirakni, mert a rugalmas tömeg beleragad a bárkába, és csak nők havi vérével vagy vizelettel lehet leválasztani, mert csak ezek oldják. Nem csupán a hajóépítésnél használják, hanem gyógyításra is, ezért sok orvosságnak alkotórésze.”**⁴ Sztrabón szintén megemlíti, hogy a Holt – tenger **„Telve van földiszurokkal. Ez határozatlan időszakokban a mélységből vetődik föl olyan bugyborékolással, mint amikor forr a víz; ilyenkor a kidomborodó felszín domb alakot mutat. Ezzel együtt sok füstszerű, szemmel észrevehetetlen korom is tör fel, amelytől megrozsdásodik a réz, az ezüst és minden csillogó fém, még az arany is...A földiszurok a hőségtől folyékonnyá vált, megolvadt és felszínre került göröngy, amely a hideg víztől, amilyen a tó vize, ismét megkeményedik, úgyhogy vágni és törni kell; azután a tónak a természete miatt a felszínen úszik,...”**⁵ A tavat a rómaiak **„Lacus Asphaltites”** –nek hívták, aminek jelentése: **„aszfalt tó”**. A Jordán völgyének egy része a Sziddim völgye volt, ahol később a pusztítás után a Holt-tenger keletkezett. Ezt nagyon kifejezően adja vissza a régi Aranyos fordítás: **„Mind ezek egybe gyűlének Sziddimnek völgyében, mely immár mostan a’ Sós tenger.” 1 Mós. 14.3** Ne sajátítsuk ki a Sziddim völgyét csak a Holt-tenger déli részére, mert az Ige nem ezt mondja! – hanem azt állítja, hogy az egész tó területe a Sziddim völgye volt egykor! Sodomának és a többi városnak története összhangban van azzal, amit a Szentírás Zsoltárok könyvében mond el. Isten tette a **„Gyümölcsstermő földet meddő földdé,**

a rajta lakó népnek gonoszsága miatt. Pusztaságot tett vala álló tavakká,...” Zsolt. 107,34-35

Seboim helye

Ron Wyatt egy fontos bibliai bizonyítékot említ meg Seboim elhelyezkedésével kapcsolatban. Ez a bizonyíték összhangban van Lésa helyes meghatározásával és abból adódóan az eltűnt kánaánita városok É-D- li irányú elhelyezkedésével. Wyatt felhívja a figyelmünket 1 Sám. 13,16-18 –ra. A bibliai történet itt Saul hadakozását említi a Filiszteusokkal. Saul Gebában (a Jordántól nyugatra a Holt-tengertől ÉNY-ra Benjámin területén) tartózkodott. A Filiszteusok tőlük ÉK –re Mikhmásnál táboroztak. A Filiszteusok táborából kivált egy dülő sereg, amely 3 csapatra oszlott. Az egyik csapat É-ra Ofra felé ment. A másik csapat a Bethoron felé vivő útra fordult NY –ra. A harmadik csapat pedig a határ*¹ felé vivő útra fordult K-re mely a ***„Seboim völgyén” 1 Sám. 13,18*** át a pusztáig terjedt. Ron Wyatt szerint a történet bizonyítja, hogy az elpusztult város nevét megőrizték és völgyet is neveztek el róla a Jordántól nyugatra a Holt-tengertől ÉNY-ra. Mindenesetre szintén látjuk, hogy Sodoma nevét is megőrizte a hagyomány az 5 mérföld hosszú sóhegy nevében a Holt-tengertől DNY-ra (lásd Sedom hegy). Eszerint is Seboimot északra kell keresnünk, viszont hozzá kell tennem, hogy Wyattal ellentétben nem a Holt-tengeren kívül, hanem annak ÉNY-i területén kell keresnünk a várost mivel a Holt-tenger területe volt a valamikori Sziddim völgye. (Megjegyzésként hozzá kell, hogy tegyem a Holt-tenger ÉNY-i része a valamikori Jordán folyó NY-i oldalát jelenti.) Továbbá meg kell jegyeznem, hogy Seboim jelentését fordítják többek között *„seregek”* -nek és *„sokaságnak”* is, amely jelentések Seboim városától függetlenül is utalhatnak a völgyre úgymint *„Seregek völgye”* vagy *„Sokaság völgye”* ugyanakkor Wyatt logikus okfejtése sem zárható ki.

Ron Wyatt szerint Sodoma és Coár a Holt-tengertől nyugatra helyezkedett el és nem a Holt-tenger területén. Ez az azonban felvet egy komoly problémát. Ha a Holt-tenger ott volt és tőle nyugatra volt Sodoma és Coár akkor hogyan mutathatta az Angyal a keleti hegyek felé a menekülési irányt? Ebben az esetben ugyanis a Holt-tenger elzárta volna az utat. A Szentírás és a hagyomány*² is azt erősíti meg, hogy a keleti hegyekről van szó. Tehát ebben az esetben, hogy a keleti hegyekhez eljussunk, dél felé kellene megkerülnünk a Holt-tengert Sodomából ill. Coárból. De a Szentírásból tudjuk, hogy Lót Coárból *„fölment”* a hegyekbe, vagyis északnak és nem délnek fordult. Megnyugtatóan ezt az ellenérvet csak azzal lehetne kivédeni, ha azt mondanánk, hogy a Holt-tenger déli öble teljesen ki volt száradva. Ettől azonban még nem állíthatnánk azt, hogy a Holt-tengertől NY-ra lévő rész is a Sziddim völgye volt. Tudomásom szerint a Holt – tenger mélyebben fekszik, mint az a hely ahová Wyatt helyezi az eltűnt városokat Sodomát és Coárt. (Lásd a füzetben a 14-es oldalon lévő képet ill. Bab-edh-Dhra és a többi város térképét). Isten a Mózes ellen való legfőbb lázadókat Kórét és népét, akik tele voltak irigységgel úgy pusztította el, hogy meghasadt a föld alattuk majd elnyelte őket (4 Móz. 16,31-34). A többi lázadót pedig tűz emésztette meg (4 Móz. 16,35). A síkság városai is hasonlóan járhattak elsüllyedtek, és tűz által megsemmisültek lázadásuk miatt. Büntetésük arányban állt bűneikkel. ***„Sodoma lakosai pedig nagyon gonoszok és bűnösök valának az Úr előtt.” 1 Móz. 13,13*** Végezetül fel kell tennünk azt a kérdést, hogy ha a déli

*¹ valószínűleg a „hivatalos” törzsi határ Abija hódítása előtt (lásd Bibliai atlasz Szent Pál Akadémia 2004 92. o. 121-es kép ill. 62. o. 73-as kép)

*² A Holt-tenger Jordániai partvidékét szegélyező hegyekben a kutatók Lót szentélyének romjaira bukkantak a szentély építését az V. VI. VII. századi bizánc népének a korai keresztényeknek tulajdonítják (Dr. Konstantinos Politis; British Múzeum). A hagyomány tehát azt tartja, hogy Lót a keleti hegyekbe menekült.

öbölben nem volt egyetlen város sem akkor Isten miért pusztította el annak területét, és miért lett terméketlen elátkozott vidék?

Megjegyzés a füzethez: A moábita Horonaim helységét Hauronen néven említi a „*Moábita kő*” Méša moábi király sztéléje. A sztélét 1868-ban találták meg „*Dibón romjai között, a Holt tengertől keletre.*” (Bibliai atlasz Szent Pál Akadémia 2004. 97.o.) „*Kámós azt mondta nekem: menj le és harcolj Hauronennél*” (Moábita kő 32. sor) (Bibliai atlasz Szent Pál Akadémia 2004. 97. o. 128-as kép)

Amikor Lót felemelte az ő szemeit és kelet felé tekintett ahogy a Szentírás mondja: „*Felemelé azért Lót az ő szemeit, és látá, hogy a Jordán egész melléke bővíű föld;*” 1 Móz. 13,10 Az Írás itt nem számol be arról, hogy Lót konkrét várost is látott csak a vidék gazdag termékenysége utal, amely a Jordánnak és mellékágainak volt köszönhető! „*olyan vala az, mint az Úr kertje, mint Égyiptom földje.*” 1 Móz. 13,10 De Lót tudta, hogy ott gazdag városok is vannak, ezért is igyekezett erre a területre! „*És választá Lót magának a Jordán egész mellékét, és elköltözék Lót kelet felé: és elválnak egymástól. Ábrám lakozik vala a Kánaán földén, Lót pedig lakozik vala a Jordán-melléki városokban, és sátoroz vala Sodomáig.*” 1 Móz. 13,11-12

A Sziddim-völgyének a termékenységet a Szentírás az 1 Móz. 13,10 -ban a 4 folyó által öntözött és elveszített Éden kerthez, illetve a Nílus által öntözött egyiptomi területek termékenységehez hasonlítja. A Jordán a régi időkben jelentős időnként megáradó folyó volt (Józs. 3,15; 4,18; Jób 40,18; Jer. 12,5). A „*a Jordán egész melléke bővíű föld;*” 1 Móz. 13,10 arra utal, hogy a Jordán egész környéke áradmányos terület volt. A régi időkben a folyóknak nem csak az ivóvízellátás miatt volt fontos jelentősége a városok számára, hanem gyakran védelmi szerepet is betöltöttek a folyó vizével és csatornáival részben vagy teljesen körülvett városok.

Kánaán északi határa

Egyiptomi átokszöveg Lais-t (Dán) „*Lesi*” néven említi.⁶ Ez a név viszont hasonlít a Bibliában szereplő *Lésa*-ra (1 Móz. 10,19).

Kánaán déli határa Izrael és Júda országának az idején

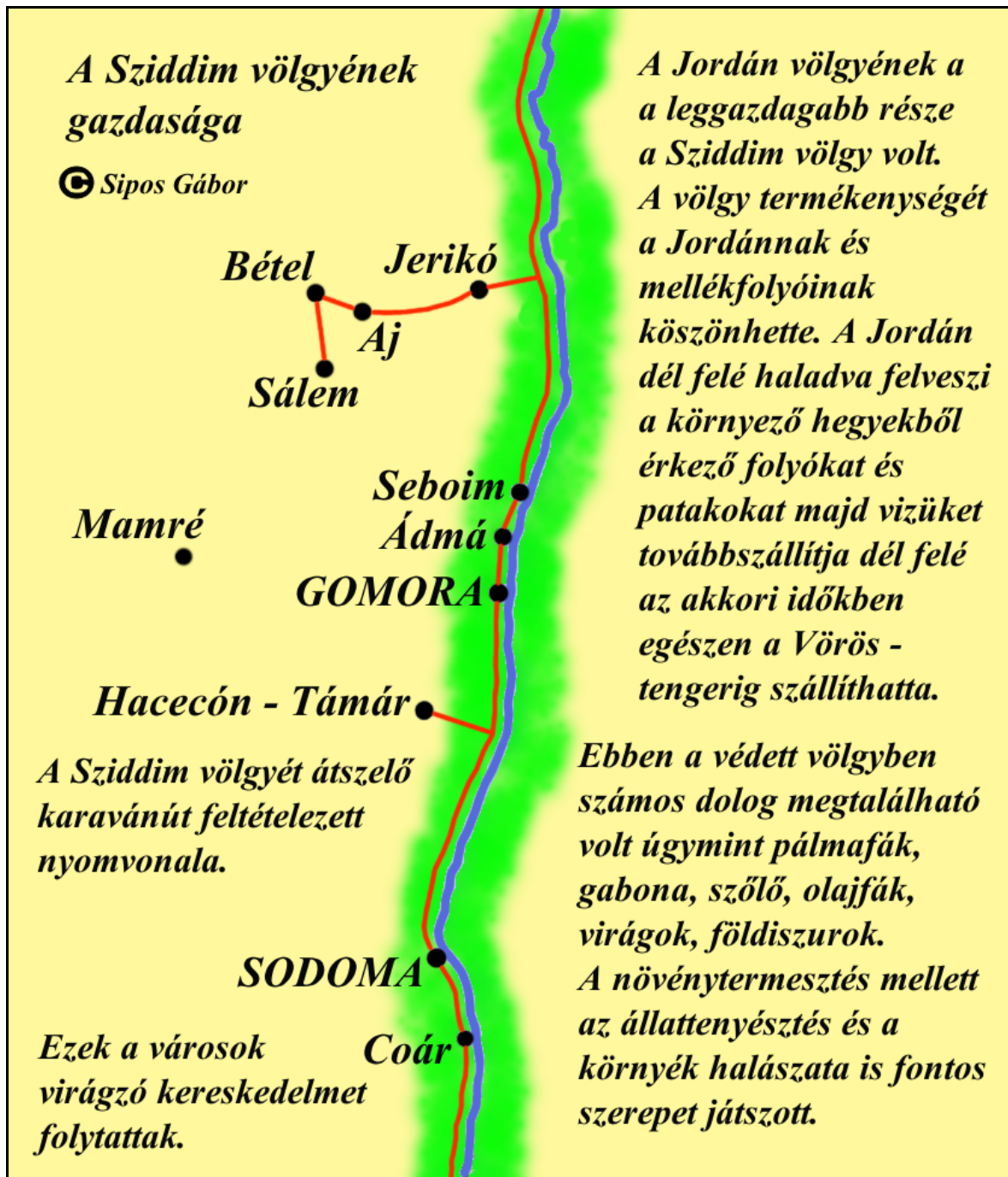
Izrael és Júda országának idején az ország déli végpontja, Kánaán déli határa Beerseba volt. (Bír 20,1; 1Sám 3,20; 2Sám 3,10; 17,11; 24,2.15; 1Kir 5,5; 1Krón 21,2; 2Krón 30,5; 2Kir 23,8; 2Krón 19,4) Logikusnak tűnik tehát Sodomát is ebbe a földrajzi magaságba vagy ettől még délebbre helyeznünk. Hiszen Kánaán déli határa korábban is ebben a síkban húzódnak meg. Beerseba területén keresztül vezetett az útja Ábrahámnak Egyiptomba de akkor a helyet még nem hívták így (1 Móz. 12,8-9). A Sziddim völgyében lévő városok pusztulása után kapta csak a hely a Beerseba nevet (1 Móz. 21,30-33)!

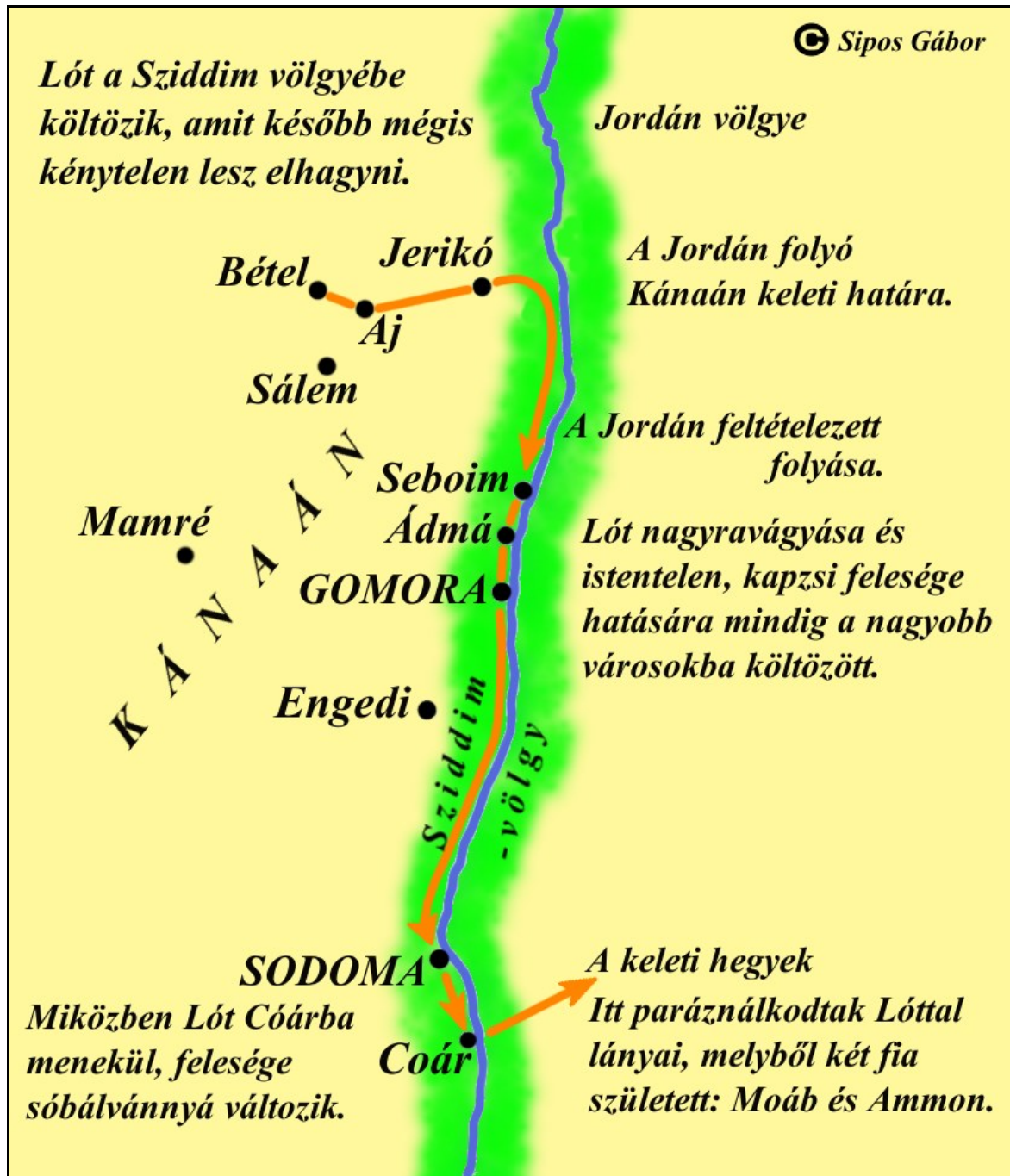
A Holt – tenger arabul Bahr Lút azaz Lót tengere.⁷ Sztrabón értesülései szerint Sodoma kerülete 60 sztadion^{*3} volt. A városok elsüllyedését is említi.⁸

^{*3} Ez középértéken (185m → 1 sztadion) számolva kb. 11100 métert jelent.

Összegezve az elmondottakat a városok elhelyezkedésénél kulcsfontosságú tehát a korabeli földrajzi helyzet megértése, enélkül ugyanis lehetetlen a városok fekvését - a Biblia szerint, helyesen értelmezni! Az akkori földrajzi állapotokat viszont maga a Szentírás írja le!

Most nézzük meg, térképen ábrázolva, hogyan nézhetett ki a Sziddim völgye mielőtt Isten elpusztította ezeket a városokat! A városok elhelyezkedése és a Jordán feltételezett folyása a Sipos Gábor – A bibliai Sodoma, Gomora és a többi város tájolása füzet alapján készült.

*A Sziddim völgyének és városainak pusztulása
(kb. Kr. e. 1851)*

Bétel • Jerikó •
Aj •
Sálem •
Seboim •
Ádmá •
GOMORA •
Engedi •
Mamré •

☉ Sipos Gábor

"És változnak patakjai
szurokká, és pora kénkövé,
és leszén földe égő
szurokká." (Ésa. 34,9)

SODOMA •
Coár •

"...és ímé felszálla a
földnek füstje, mint
a kemencze füstje."
(1 Móz. 19,28)

*Isten az alföld 4 városát
egyszerre pusztította el.
Miután Lót elhagyta
Coárt ez a város is a tűz
martalékává vált.
"És bocsáta az Úr
Sodomára és Gomorára
kénköves és tűzes esőt az
Úrtól az égből..."*

(1 Móz. 19,24)

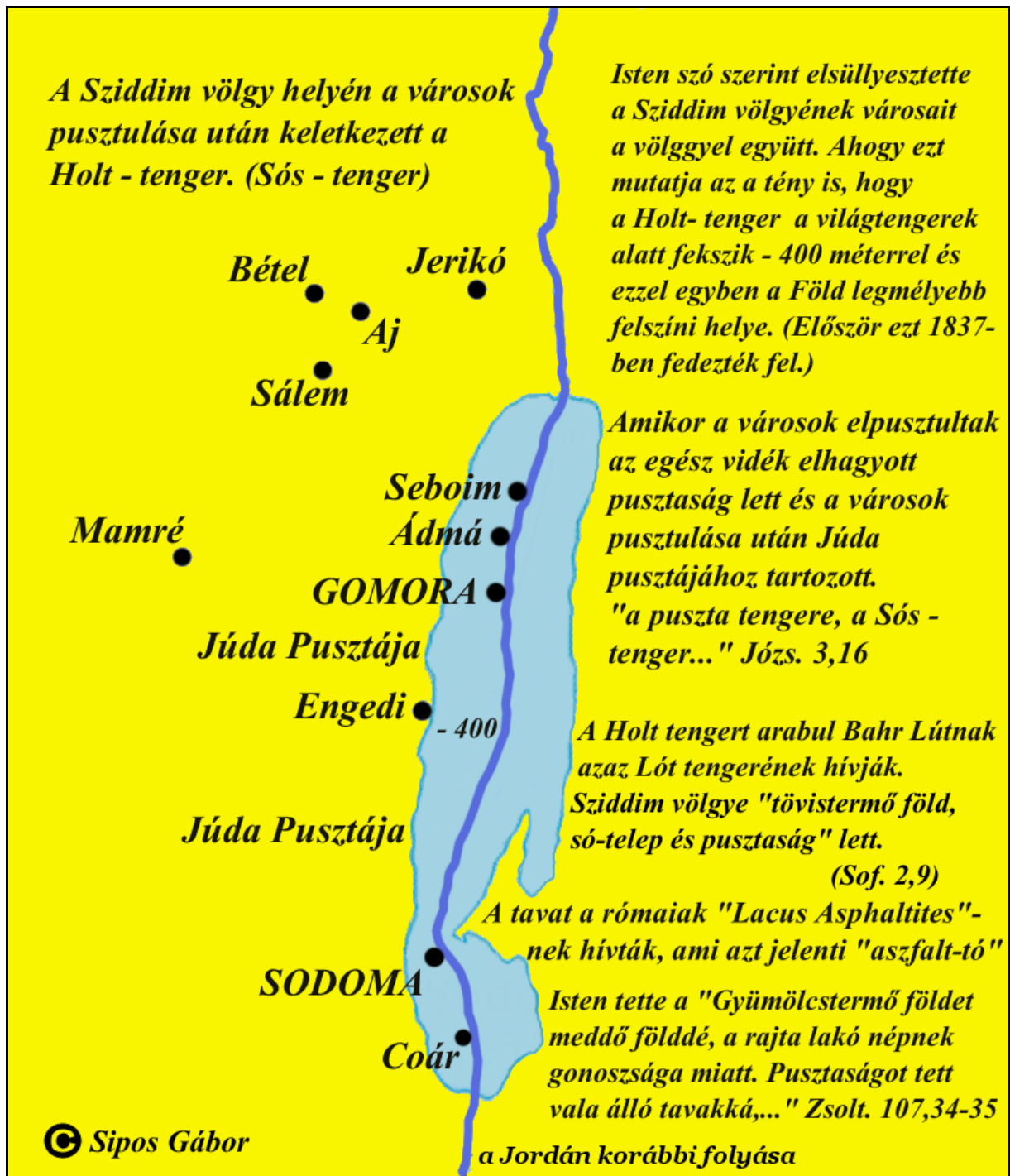
*"És ha Sodoma és Gomora
városait elhamvasztotta,..."*
(2 Péter 2,6)

*"Kénkö és só égette ki egész
földjét, be sem vethető...olyan,
mint Sodomának, Gomorának
Ádmának és Seboimnak
elsülyesztett helye..."*

(5 Móz. 29,23)

Ez a térkép pedig már a városok pusztulása utáni helyzetet mutatja.

Bár ezeket a városokat a Biblia szerint még nem találták meg, én azt gondolom, hogy Isten előhossa ezeket a városokat mielőtt a mi földi történelmünk véget érne, hogy nyomatékosítsa az élő emberekben azt a tudatot, hogy milyen sors vár azokra, akik Isten és törvényei iránt engedetlenek!

A síkság városainak a végső pusztulásukhoz vezető útja és mai világ

5 Móz. 32,32-ben ezt olvassuk: „*Mert az ő szőlőjök Sodoma szőlője és Gomora mezősege; bogyóik mérges bogyók, keserűek a gerézdjeik.*” Sodoma és Gomora gyümölcsei a világ önzése. A haszonlesés az erőszak (1 Móz. 19,9) és az érzéki bűnök (1 Móz. 19,5) keresése. Romlott világunk vezetőit és a föld erkölcsstelen népeit ma is meg lehetne úgy szólítani ahogy Ézsaiás tette: „*Halljátok az Úrnak beszédét, Sodoma fejedelmei, és vedd füleidbe Istenünk tanítását, Gomora népe!*” Ésa. 1,10 Ahogy Sodoma és Gomora városai tele voltak bűnnel úgy ma a világ városai is. „*Monda azután az Úr: Mivelhogy Sodomának és Gomorának kiáltása megsokasodott, és mivelhogy az ő bűnök felettébb megnehezedett.*” 1 Móz. 18,20

Különösen a legnagyobb városokról mondható el, hogy Sodomához hasonlóan a bűn melegágyai. „*Sodoma lakosai pedig nagyon gonoszok és bűnösök valának az Úr előtt.*” 1 Móz. 13,13 Bár Lót választása önző volt, amikor a síkság gazdag városait választotta, de volt ismerete Istenről. Jelleme nem volt olyan szilárd, mint Ábrahámé, de nem volt minden tette önző és nem akart azonosulni a bűnnel. Kevesebb világossággal rendelkezett, mint Ábrahám mégis megpróbálta helyesebb útra téríteni a bűnös városok lakóit. Isten mind azt a jót, ami Lótban még megmaradt felhasználta a bűnös városok lakóinak az érdekében. Lót nem értett egyet a síkság városaiban tapasztalható homoszexualitással. „*És szólíták Lótot, mondván néki: Hol vannak a férfiak, a kik te hozzád jövének az éjjel? Hozd ki azokat mi hozzánk, hadd ismerjük őket. És kiméne Lót ő hozzájuk az ajtó eleibe, és bezárta maga után az ajtót. És monda: Kérlek atyámfiai, ne cselekedjetek gonoszságot.*” 1 Móz. 19,5-7 (Vö. 1 Móz. 4,1; 4,17; 4,25; 24,16; 38,26; 4 Móz. 31,35; Bír. 21,12; 1 Sám. 1,19; 1 Kir. 1,4)

Örömet gyakorolta a vendégszeretetet és ismervén Sodoma bűnös állapotát nem hagyhatta az utcán aludni a városba érkező utazókat. „*És monda: Ímé én Uraim kérlek, térjetek be a ti szolgátok házához, és háljatok ott, és mossátok meg lábaitokat; reggel korán felkelhettek és indulhattok utatokra. Azok pedig mondanak: Nem, hanem az utcán hálunk meg. De nagyon unszoló őket, és betérének hozzá, és bemenének az ő házába; ő pedig szerze nekik vendégséget, és pogácsát is süte, és evének.*” 1 Móz. 19,2-3 Sodomához hasonlóan a mai nagyvárosok különösen éjjel nagyon veszélyesek, és a hatalmas bűnözés miatt nem biztonságosak. Lót végül belefáradt a Sodomában tapasztalható növekvő mértékű romlásba. A város gonosz befolyása nem csak sok szenvedést, de mély nyomot is hagyott benne. „*És ha megszabadította az igaz Lótot, a ki az istenteleneknek fajtalanlásban való forgolódása miatt elfáradt; (Mert amaz igaz, azok között lakván, a gonosz cselekedeteket látva és hallva, napról-napra gyöttri vala az ő igaz lelkét).*” 2 Pét. 2,7-8

Istennek azonban Lóton kívül más eszköze is volt, hogy a síkság gonosz városait eszükre térítse az elámi Kédorlaomer vezetésével észak királyai eljöttek, hogy megütközzenek dél királyaival. Az ütközetet a déliek elvesztették az északiak pedig kifosztották városaikat és rabságba hurcolták őket. Isten azonban Ábrahámot felhasználva gondoskodott szabadításukról. „*És elvivék Sodomának és Gomorának minden jószágát és minden eleségét; és elmenének. Elvivék Lótot is az Ábrám atyjafiának fiát jószágostól együtt, és elmenének; mert Lót Sodomában lakik vala.*” 1 Móz. 14,11-12 „*És visszahozom foglyaikat, Sodomának s leányainak foglyait...*” Ezék. 16,53 „*És visszahozá mind a jószágot; Lótot is, az ő atyjafiát jószágával egybe visszahozá, meg az asszonyokat és a népet.*” 1 Móz. 14,16

A síkság városai azonban nem tanultak a kemény leckéből nem tértek meg és nem voltak hálásak Istennek azért, hogy szolgája által megszabadította őket. Bűneiket tovább folytatták. Okulhattak volna más városok példáin is. Abban az időben Sálem (Jeruzsálem korábbi neve) városát az istenfélő Melkisédék kormányozta, aki a város papja és királya volt. (1 Móz. 14,18-20; Zsid. 7,1) Melkisédék nemes jelleme áldásos befolyást árasztott nemcsak saját városára, hanem a környék többi városára is. A síkság városai azonban nem akartak ezen az úton járni.

Sodoma és Gomora és a többi város nem részesült olyan nagy világosságban, mint azok a városok, amelyek személyesen hallhatták a Megváltót mégis hitetlenségükben megmaradtak.

„Te is Kapernaum, a ki az égig felmagasztaltattál, a pokolig fogsz megaláztatni; mert ha Sodomában történnek vala azok a csodák, a melyek te benned lőnek, mind e mai napig megmaradt volna. De mondom néktek, hogy Sodoma földének könnyebb dolga lesz az ítélet napján, hogynem néked.” Mát. 11,23-24 – mondta az Úr Jézus. De mégis voltak jelentős kiváltságaik hiszen ismerhették Ábrahámot, Lótót és Melkisédekét is. Példájukat mind abban, amit jól cselekedtek viszont nem követték. Isten nem akarja elpusztítani az embereket, gonoszágukat hosszan eltűri, de egyszer betelik türelmének határa. Addig vegyük figyelembe az intést amíg lehet: *„Miképen adnálak oda Efraim, szolgálatnálak ki Izráel!? Miként adnálak oda, mint Admát, tennélek olyanná, a milyen Seboim?! [1 Móz. 19,24. 25. 5 Móz. 29,23.] Megegett bennem az én szívem; fellángolt minden szánalmam!” Hós. 11,8*

A síkság városai viszont gyógyíthatatlannak bizonyultak ezért végül bekövetkezett rajtuk az ítélet és Isten *„elhamvasztotta”* őket. ***„És ha Sodoma és Gomora városait elhamvasztotta, végromlásra kárhoztatta, például tévén azokra nézve, a kik istentelenkedni fognak;” 2 Pét. 2,6*** Szomorú de a Szentírás szerint ez lesz a világ sorsa is, miután végleg elutasította az evangélium örömhírét. Az Úr Jézus pedig így figyelmeztette tanítványait: ***„A kik pedig nem fogadnak titeket, sem nem hallgatnak rátok, onnét kimenvén, verjétek le a port lábaitokról, bizonyságul ő ellenök. Bizony mondom néktek: Sodomának vagy Gomorának tűrhetőbb lesz a dolga az ítélet napján, mint annak a városnak.” Márk. 6,11***

„Valamely városba pedig bementek, és titeket be nem fogadnak, annak utcáira kimenvén, ezt mondjátok: Még a port is, a mely reánk ragadt a ti várostokból, itt köztetek letöröljük; mindazáltal ez legyen tudtotokra, hogy az Isten országa elközelített hozzátok. Mondom pedig néktek, hogy a Sodomabeliek állapota tűrhetőbb lesz ama napon, hogynem azé a városé.” Luk. 10,10-12 Sodoma, Gomora, Admá, Seboim és Coár története a végítéletet hirdetik a megtéretlen világnak, amely szorosan összefügg a végső evangéliumhirdetéssel. Ezt az üzenetet teheti még nyomatékosabbá a városok előkerülése!

Mindemelett azonban a városok előkerülésének van egy másik fontos jelentősége is! A Holt – tengert sokan még 120 000 évnél is idősebbnek tartják⁹ szemben a bibliai beszámolóval, amelyből következik, hogy a Holt – tenger a Sziddim völgyében lévő városok elpusztulásával egyidőben (tehát a bibliai kronológia szerint Kr. e. 1851-ben) keletkezett! A Holt – tengerben fekvő városok előkerülése elevenen cáfolna rá annak a kormeghatározásnak a képtelenségére, hogy a Holt – tenger több mint 120 000 éve keletkezett! Mert ugyan ki építene városokat egy ilyen sós tó fenekére! S bár ezen kutatók azt állítják, hogy a Holt – tenger 120 000 éve egyszer már teljesen kiszáradt 13 000 éve pedig majdnem kiszáradt: Vajon ki építene ide a föld legterméketlenebb vidékére városokat? Amely *„be sem vethető, semmit nem terem, és semmi fű sem nevededik rajta” 5 Móz. 29,23* - pláne, ha még azt, is tudná, hogy bármelyik pillanatban előnethetné őket a víz?! (Ne felejtjük el, hogy a Holt – tengert a Jordán táplálja mind a mai napig! Bár ma már egyre kevésbé!) Ugyanakkor ezek a városok mára már rettenetes tűz által elpusztult romvárosok lennének, amely szintén a Bibliában elmondott beszámolót erősítené meg, amely szerint Isten Ábrahám és Lót idejében pusztította el ezeket a városokat! A Biblia szerint Sodoma, Gomora és a többi város kortársai voltak az egyiptomi és az elámi birodalmaknak. Ezeknek a városoknak a pontos keletkezését nem tudjuk, de legkorábban a Bábeli szétszórás után keletkezhettek (a bibliai kronológia szerint kb. Kr. e. 2142). A városok lakói kánaániták voltak és pusztulásukig kb. Kr. e. 1851-ig több száz éves, legoptimálisabb esetben csaknem 300 éves történelemmel rendelkezhetek.

Frissítés: Sodomának és társainak pusztulása és az özönvíz

Noé még 350 évet élt az Özönvíz után (1 Móz. 7,11; 9,28-29). Tapasztalatból ismerte az Özönvíz előtti világ technikai fejlettségét, de romlottságát is. Utódait az özönvíz utáni években is arra tanította, hogy Isten kegyelmes, de igazságos is. Leghatalmasabban átélte tapasztalatán keresztül rámutatott Isten irgalmára, ahogy megőrizte őket a félelmetes vad hullámok között a bárkában, és igazságosságára, hogy az istentelen embereket elveszítette a dühöngő hullámokban. Noé unokája Kánaán közvetlenül az özönvíz után született (1 Móz. 9,18-25; 10,1; 10,6;15) Kánaán szintén tudott a hatalmas eseményről az Özönvízről csakúgy, mint a későbbi leszármazottjai a kánaániták, Kánaán lakói, a Sodoma és Gomara - beliek.

*”Előttük állt ugyan az özönvíz előtti világ példája, és tudták, hogy a pusztulásukban Isten haragja nyilvánult meg, mégis a gonoszságnak ugyanazt az útját járták.”*¹⁰ Az Özönvíz óta mindössze néhány száz év telt el, amikor Kr. e. 1851-ben Sodomának és testvér városainak a sorsa megpecsételtetett. Az özönvíz előtti gonosz világhoz hasonlóan a Sziddim völgyének gonosz városai is végül víz alá kerültek.

© Sipos Gábor

Idézetek jegyzéke

¹ Josephus Flavius: A ZSIDÓK TÖRTÉNETE. Európa Könyvkiadó Bp. 1980. 28. o.

² Próféták és királyok Advent Kiadó 1995 145. o.

³ Josephus Flavius: A ZSIDÓ HÁBORÚ Talentum Kiadó 1999. 357. o.

⁴ Josephus Flavius: A ZSIDÓ HÁBNORÚ Talentum Kiadó 1999. 356-357. o.

⁵ Strabón: Geógraphika Gondolat 1977. 787-788. o.

⁶ Lásd; Bibliai atlasz Szent Pál Akadémia 2004. 28. o.

⁷ Ókori Lexikon A-Dem 1985. 256. o. – Asphaltites lacus

⁸ Strabón: Geógraphika Gondolat 1977. 788. o.

⁹ Egyszer már kiszáradt a Holt – tenger Origo - Kereszturi Ákos 2012.04.12. 10:47

¹⁰ E. G. White: Pátriárkák és próféták Bibliaiskolák Közössége 155. o.

Legendák nyomában – Sodoma és Gomora (film)